

Mi van a ládikóban?

*H*ol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény özvegyasszony s annak két nevendék leánya. Az egyiket Terkának hívták, a másikat Boriskának. Sokat búsult, sírt a szegény özvegyasszony, mert mikor volt kenyér a háznál, mikor nem. De nem bánta volna az éhezést sem, csak a nagyobbik leánykája ne lett volna olyan világrestje. Egész nap a porban üldögélt, játszadozott ez a leányka. Szép szó, csúf szó nem használt neki.

Na, hanem annál serényebb, dolgozabb volt a másik. Reggeltől estig a keze meg sem állott. Tett-vett, dolgozott, mint éppen egy nagyleány.

De hiába, mégiscsak nagy szegénységben éltek. Azt mondta egyszer Boriska az édesanyjának:

- Édesanyám, én elmegyek szolgálónak. Talán megsegít az isten, s a kigyelmed sorsa is jobbra fordul.

Sírt a szegény asszony, hogy inkább az idősebbnek kellene elmenni. Ő még nagyon kicsike a szolgálatra.

De Boriska addig kérte az édesanyját, hogy mégiscsak eleresztette:

- Hát csak eredj, édes leányom, eredj!

Ment, mendegélt Boriska hegyeken, völgyeken által, erdőkön, mezőkön keresztül, s amint menne, mendegélne, egyszerre csak keserves nyöszörgést, vinnyogást hall. Megy arrafelé, vajon mi lehet? Hát egy szegény kutya fetrengett a fűben, s mind csak a lábát nyalogatta. Ahogy meglátja Boriskát, megszólítja:

- Ó, te leányka, te, segélj rajtam, nézd, tövis ment a talpamba, húzd ki onnét.

Azt mondja Boriska:

- Kihúztam volna én, te szegény állat, ha nem is szóltál volna! - s szépen kihúzta a tövist a kutya lábából. Kendőjéből lehasított egy darabot, s a sebet bekötötte.

Hálálkodott a kutya:

- Köszönöm, te jó leányka, még majd meghálálom a te jóságodat.

- Jól van - mondta Boriska -, isten áldjon.

S amint továbbment, még mosolygott magában, hogy ugyan mi javára lehet neki egy kutya.

Amint ment, mendegélt tovább, halljatok csudát! az út szélén egy szőlőtőke szólította meg, amely úgy tele volt gizgazzal, hogy alig látszott tőle:

- Te, kisleány, te - mondta a szőlőtőke -, szedd le rólam ezt a sok gizgast, hadd teremjen énrajtam is szőlő, bizony nem bánod meg.

Boriska nem kérte magát. Megtisztogatta a szőlőtőkét, s ez egyszerre csak nekielevenedett a nagy tisztaságtól. Hálálkodott a szőlőtőke is, hogy majd így, majd úgy megszolgálja a jóságát, de Boriska jóformán rá se hallgatott ment, mendegélt tovább.

De alig ment egy hajításnyira, egy kúthoz ért, amely telis-tele volt szeméttel.

- Te, kislány, te - szólította meg a kút -, merd ki belőlem a szemetet, hadd ihassák a vizemet a vándor emberek.

Boriska egyszeribe kimerte a szemetet, s egyszeribe tele lett a kút friss forrásvízzel. Olyan tiszta volt a víz, hogy Boriska szépen láthatta a képét benne. Megköszönte a kút is a kisleány jóságát, s biztatta, hogy jótétel helyébe jót várjon, nem feledkezik meg róla.

Boriska nem szólt semmit, csak továbbment, s mosolygott magában: "Ugyan, mi segítségemre lehetne egy kút?"

De még jó futamodásnyira sem ment, egy összevissza repedezett kemencét talált, s kérte ez is: sikálja be a repedéseit, bizony megszolgálja.

Boriska egyet sem kérte magát, hamarosan megsikálta a kemencét, s csak mosolygott most is magában, mikor a kemence elkezdett hálálkodni:

- Köszönöm, te jó leányka, majd meghálálom a jóságodat.

Eközben estére járt az idő, s szegény Boriska megijedt erősen: jaj, istenem, mi lesz belőle, merre menjen a nagy sötétségben! Nézett erre, nézett arra, s egyszerre csak gyöngye világ villant meg a koromsötétségben: gyertya fénye egy ház ablakában. Megbátorodott szívvel sietett a ház felé. Mikor az ajtó elébe ért, egy kicsit megszeppent, hátha nem lesz jó bemenni.

- Mindegy - mondta a leányka -, egy életem, egy halálom, bemegegyek.

S bement. Hát a tűzhelyen egy olyan vénasszony kucorgott, hogy az orra a térdét verte! Megijedt Boriska, de összeszedte a bátorságát, s köszönt illendőképpen:

- Adjon isten jó estét, öreganyó!

- Adjon isten neked is, leányka. Ugyan bizony, hol jársz itt, ahol a madár sem jár?

Megmondta Boriska, hogy ő bizony szolgálatot keres.

- Na, éppen jókor jöttél, mert szolgálót keresek - mondotta az öregasszony. - Nálam három nap egy esztendő. Egyéb dolgod nem lesz, csak főzz egyszer ennem mindennap, s kora reggel két szobát söpörj ki, de a harmadikba be ne tekints, mert jaj lesz akkor neked.

Jól van, Boriska ráállott, ott maradt szolgálonak. Reggel korán kelt, s mire a vénasszony fölébredt, már kisöpörte a két szobát. A harmadikban feküdt a vénasszony. Boriska nem is nézett a szoba felé. Még akkor sem, amikor a vénasszony elment hazulról. Odajárt, a jó isten tudja hová, de Mariskának eszébe sem jutott, hogy betekintsen a szobába: vajon mi lehet ott. Bizony, nem sok leányka állotta volna meg az ő helyében. De meg aztán egyéb gondja is volt Boriskának. Mert az öregasszony, mikor elment hazulról, azt mondotta neki:

- Hallgass ide, leányka. Estére nekem olyan pecsenyét készíts, hogy az sült is legyen, főtt is legyen, de azért nem készült sem kemencében, sem kemence előtt, sem tűzhelyen, sem tűzön, sem lángon.

Szegény Boriska! Búsult, töprenkedett, csakhogy sírva nem fakadt! Hogy tudjon ő ilyen ételt készíteni!? Inkább szép csöndesen elillan ebből a házból, úgyis látja, hogy itt egy krajcárért sem szolgálhat. Amint így búslakodik szegény feje, egyszerre csak mit gondoltok, mi történt?
- megszólal a kemence:

- Hallod-e, te kisleányka, te egyet se búsulj. Tudom én, hogy ki vagy te. Te vagy az, aki jót tettél egy társammal. Hát tedd föl csak a húst a hátamra, ott nem lesz sem bennem, sem előttem, sem tűzön, sem lángon, s mégis addig fő, míg a leve elpárolog, aztán pirosra, ropogósra sül.

Boriska úgy tett, ahogy a kemence mondta, s hát ennek csakugyan igaza volt. Estére olyan ropogós pecsenyét adott fel a vénasszony asztalára, hogy ennek szeme-szája tátva maradt a nagy álmétkodástól. Mérgelődött is magában, hogy így kifogott rajta ez a csöpp leányka, s másnap már jó hajnalban fölkel, hátha ágyban találná, s valahogy beleköthetne. De Boriska már rég fölkel, s söpörte a szobákat. Estére ismét pompás pecsenyét adott fel, harmadnap este nemkülönben. Mikor aztán a vénasszony fölkel az asztaltól, azt mondta Boriskának:

- Na, Boriska, hozzád hasonló leányra még nem akadtam, akiben semmi hibát ne lehessen találni. Meg is érdemled, hogy a béreden felül még meg is ajándékozzalak. Ihol, itt van két kis ládikó, válaszd azt, amelyik neked jobban tetszik.

Ütött-kopott volt az egyik láda, cifra a másik.

Azt mondta Boriska:

- Nem választok én, öreganyó, magára bízom.

De most még jobban ámult-bámult az öregasszony.

- No, hallod-e, szerencséd, hogy nem választottál. Te bizonyosan a cifrát választottad volna, s akkor ugyancsak megjáród.

Még az éjjel ott hált Boriska, reggel pedig illedelmesen elbúcsúzott az öregasszonytól, s ment hazafelé. Nem is nézte, mi van a ládikóban. Amint ment, mendegélt hazafelé, útban találta ismét a kemencét, amelyet megszikált volt. Telides-tele volt az mindenféle pompás kaláccsal. De bizony nem engedte továbbmenni Boriskát, amíg egy jó csomót ki nem szedett belőle.

Továbbmenve a kúthoz ért. Ez is megszólította:

- Nézz belém, hadd hálálom meg jószágodat.

Boriska belenézett, s még százszor szebb lett, mint volt annak előtte. Pedig azelőtt sem volt ám csúnya.

Ment tovább, s most a szőlőtőke állította meg. Tele volt gyönyörűséges szép fürtökkel. Ez sem engedte továbbmenni, amíg le nem szedett róla egy kötényre valót. Már-már sok is volt a jóból, de még egyéb is várt reá. Ihol ni, szalad elébe víg ugrándozással a kutya (kutya baja

sem volt a lábának), a szájában egy sült nyulat cepelt, s hiába szabadkozott Boriska, el kellett fogadnia.

Alig bírta haza a sok minden jót. Bezzeg volt otthon ámulás-bámulás, amikor betoppant a temérdek sok kaláccsal, szőlővel meg a sült nyúllal! De hát még amikor a ládikót felnyitották! Valami tündérséges ládikó lehetett ez, mert annyi sok drága kincs, gyűrű, fülbevaló, selyemruha, arany-, ezüstpénz került ki belőle, mintha csak egy nagy hombár lett volna, s nem amolyan icipici kis ládikó.

Hej, bezzeg örült a szegény özvegyasszony! Sírva-sírt szertelen nagy örömeiben. Hanem Terka, ő bizony nem örült. Pedig Boriska testvériesen megosztotta vele mindenkiből. "Hiszen jól van - gondolta magában Terka -, amit hoztál, annak fele az enyém, de most majd én is elmegyek ahhoz az öregasszonyhoz, hanem én bizony nem osztom meg veled, s mégiscsak több kincsem meg ruhám lesz nekem!"

S csakugyan, Terka még aznap útnak indult. Boriska jól megmagyarázta, hogy merre menjen, s Terka éppen azon az úton haladt. Hogy, hogy nem, elég az, hogy ő is talált egy kutyát, amelynek tövis volt a lábában. De hiába kérte, hiába vinnyogott keservesen, nemhogy kihúzta volna a tövist a lábából, de még nagyot rúgott rajta. Rábukkant a gizgazos szőlőre, a szemetes kútra, az összevissza repedt falú kemencére, de bizony egyiknek sem hallgatta meg a kérését. Majd még ingyen dolgozik! Bár csak azt a három napot kibírja valahogyan az öregasszonynál.

Rá is talált az öregasszony házára, ez fel is fogadta szolgálónak, de már az első reggel a vénasszony korábban kelt föl, s Terka még javában horkolt. Mikor aztán nagy nehezen fölbredt, nem is hallgatott a vénasszonyra, hogy mit rendelt vacsorára. Azt hitte, elég, ha tüzet csinál, a húst meg fölébe teszi. Kész is volt már délre a pecsenyével, s délután föl s le sétálgatott az udvaron.

Jön haza este a vénasszony, de bizony nem ízlett neki a vacsora. Látszott rajta, hogy nem a kemence hátán sült. Az ám, de nem is szólalt meg a kemence Terkának úgy, amint megszólalt volt Boriskának.

Másodnap, harmadnap megint csak olyan pecsenyét adott föl Terka, hogy meg sem ízlette az öregasszony. Hanem azért neki is elővett két ládikót, s azt mondta:

- Lusta voltál, rossz voltál, de azért csak válassz a két láda közül. Melyik kell: a kopott vagy a cifra?

Bezzeg, hogy a cifrát választotta. Gondolta, ha a Boriska ütött-kopott ládájában annyi sok kincs volt, mennyi lehet még ebben a gyönyörű szép ládikóban!

Sietett haza, ment, mint a szél. Útközben találta a kemencét, s az tele volt mindenféle jó kaláccsal. Mikor ki akart belőle szedni, a kemence jól összeégette a kezét; a kútból is akart inni, de ennek meg olyan forró volt a vize, hogy összeégette a száját; a szőlőtőkén is volt szőlő, de olyan magasan, hogy csak létráról lehetett volna fölélni, márpedig létra itt nem volt; a kutya is elejbe szaladt a sült nyúllal, de mikor el akarta venni, jól megharapta a kezét.

De Terka hamar megvigasztalódott. Feledte a keze, szája összeégését, feledte a kutya harapását, csak a ládára gondolt, csak az legyen tele, mint a Boriskáé. Még sebesebben

nekiiramodott a menésnek, s estére csakugyan haza is ért. Hej, hogy fog majd irigykedni Boriska, s mekkora lesz a bosszúsága, hogy ő majd egy kötő nem sok, annyit sem ad neki! Na hiszen, hirtelen volt az öröm. A ládikót fölnyitotta, de mi volt benne? Mindenféle ringyrongy, s aközött egy kígyó. Bezzeg, hogy kidobták a ládikót kígyóstul, mindenestül.

Ha a ládikót ki nem dobták volna, az én mesém is tovább tartott volna.